Következő számunk tartalmából

Azon a télen nagyon sokat fáztam. Nem egyfolytában volt hideg, de mintha percről percre egyre hidegebb lett volna. Ha hazatértem az utcákon való hosszú kóborlásaimból, amelyek során a penészesre fagyott flaszteron mindegyre valami rugdosni való jégdarabot kerestem, hogy még járás közben is élénkítsem a végtagjaimban egyre lassuló vérkeringésemet, s úrrá legyek mindenemen elhatalmasodó bénultságomon, a lakást reménytelenül tágasnak találtam, különösen ügyelnem kellett a nyirkos falak mellett, amelyek kiszorították magukból a jeges levegőt, és szinte sugárzó permetként hatolt belém, újabb merevséget okozva teljesen legyengült szervezetemnek. Meg voltam győződve, hogy bizonyos folyamatok belső túlszabályozása következtében testem egyre csak a hideg termelésével felel mindenre, a saját életfeltételeinek, életbentarthatóságának ellenében működik, és a belétáplált energiákat hűtésre használja, ahelyett, hogy életszükségleteimnek megfelelő ruganyosságot kölcsönözne a hidegségtől összegémberedett izmaimnak.

(Sántha József: Egy hosszú tél)

Levele végtelen nagy örömömre szolgált. Ténylegesen az a kérdés most, hogyan szabadulhatnék innét. De mindez még egy kis időbe telik. Egyedül az Önnel folytatott levelezésre vágyom, annál is inkább, mert úgy érzem, Ön és még néhányan érdeklődést mutatnak az engem foglalkoztató dolgok iránt és ennek a gondolata elviselhetővé tette próbatételeimet anélkül, hogy meghátrálnék: Isten. 1937 szeptemberében Dublinban tértem vissza hozzá, ott gyóntam meg és áldoztam húsz évnyi eltávolodás, hosszú évek ateizmusa és blaszfémiája után, amelyek, akár hímzések, minden írásom szövetén megtalálhatók. Meg kell mondjam Önnek, hogy a „Levelezés Jacques Rivière-rel", „A Színház és Hasonmása" és „A Lét újabb feltárulásain" kívül tökéletesen elvetem minden írott művemet és mindet be fogom zúzatni. Írország óta nem tudom gyakorolni hitemet, mert se Rouen-ban, se Sainte-Anne-ban, se Ville-Évrard-ban nincs se egy kápolna, se egy lelkész, viszont itt van kápolna és lelkész is és én minden nap áldozok. El sem tudja gondolni, mennyire megerősít ez engem a Gonosszal szemben.

(Antonin Artaud leveleiből. Fordította: Szabó Marcell)

Kedves Pilinszky János.

[...] De azért most jön a de. Talán már érzi maga, P. J., hogy én milyen vadul őszinte vagyok. Vadállatul őszinte. Tehát megmondom. Az absztrakció – mindenben – halál. Az élet elvonása. Nekem az élet kell. Ez nem választás, de adottság kérdése. Én nem szeretem az életet, de amíg élek, az életet keresem, szívom be, mint az oxygént. A maga absztrakciója a legnemesebbek, legmagasabbak közül való. Kell [?] magyarul, nyelvben, művészetben. Ezért vagyok úgy a könyvével, hogy megcsodálom, mint remekművet, de megkönnyebbüléssel teszem le, mert fáj.

És még egyszer mondom: a minősége a legritkább és elragadó.

Megbecsüléssel és felnézéssel üdvözli

Dénes Zsófia

(Pilinszky János levelezéséből)